

Domstol sa NEJ till slutförvaring

Mark- och miljödomstolen sa nej till SKB:s ansökan om att slutförvara i början av året. Bollen ligger nu hos regeringen, men när kommer de att ge besked? Sture Grönlund förklarar vägen framåt och kommenterar.

Text: Sture Grönlund, styrelseledamot för Jordens Vänner i Milkas, Miljörelsens kärnavfallssektariat

Redan år 2011 lämnade SKB, Svensk kärnbränslehantering AB, in en ansökan om att få slutförvara det svenska kärnbränsleavfallet i 100 000 år intill Forsmarks kärnkraftverk. Under fem veckor hösten 2017 behandlades ansökan i Mark- och miljödomstolen som i januari 2018 sa nej till inkapslingsmetoden i ansökan. Domstolen beslutar inte om ansökan i detta fallet vilket är det normala, utan yttrar sig till regeringen som sedan har sista ordet.

Regeringen tillsatte rätt så omgående två grupper som ska överpröva ansökan enligt Miljöbalken respektive Kärntekniklagen. Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM, har däremot i sitt yttrande till regeringen sagt OK med vissa förbehåll. Båda grupperna finns hos Energi- och miljödepartementet och leds av varsitt departementsråd.

Till sitt förfogande så har de en gemensam grupp på fem personer som består av jurister och sakkunniga och de träffas normalt varje vecka för att jobba vidare med SKB-ansökan.

Som jag ser det så är de en förlängd Mark- och miljödomstol, en slags överdomstol skulle man kunna säga.

Både SKB, SSM och Naturskyddsföreningen/Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning MKG har under våren uppvaktat departementsgrupperna. Departementsgrupperna jobbar i princip enligt Mark- och miljödomstolens arbets sätt, vilket innebär att de läser in domstolens yttrande, SSM:s yttrande, tar emot nya skrivelser och yttranden. Ett 15-tal skrivelser har inkommit till gruppen – till exempel från KTH-forskar-korrosionsgruppen undertecknad av tekn. dr. Peter Szakalos och ytterligare fem professorer. De skriver i sammanfattningen:

”SKB har studerat kopparkorrosion i 40 år i såväl laboriemiljö som under förväntade slutförvarsför-

hållanden vid Äspö-bergslaboratoriet i Oskarshamn. Sammanfattningsvis har SKB vid dessa försök inte en enda gång uppmätt korrosionshastigheter för koppar i grundvattenmiljö som är i närheten av det som anges i säkerhetsanalysen.

Vår bedömning är att resultaten från SKB:s försök i grundvattenmiljö och från andra undersökningar är samstämmiga och visar att den allmänna korrosionshastigheten av koppar i grundvatten är 1–20 mikrometer per år, där variationen beror främst på olika vattentemperaturer. Detta kan relateras till SKB:s säkerhetsanalys som anger att kopparkapseln korroderar med cirka två nanometer per år. En nanometer är en tusendels mikrometer vilket innebär att det i säkerhetsanalysen finns ett fundamentalt fel med en faktor i intervallet 500 till 10 000 gånger. Koppars korrosionshastighet i slutförvaret ökar vidare på grund av Sauna-effekten i deponeringshålet, radioaktiv strålning, läckströmmar samt groppfrätning och spänningskorrosion.”

En annan skrivelse har inkommit från docenterna Herbert Henkel och Nils-Axel Mörner och de sammanfattar sin inlaga med:

”Forsmark kan inte erbjuda fullgoda förhållanden för en säker förvaring av 11 000 ton med högaktivt kärnavfall under minst 100 000 år. Förvaring i en skjuvlins mellan två stora potentiellt aktiva rörelsezoner intill Forsmarklinsen som torde ha rört sig för 10 000 till 10 500 år sedan är ansvarslost. Det vore ett fatalt missstag att lokalisera allt kärnavfall i potentiellt instabil berggrund inkapslat i korroderande material i berggrund med rörligt grundvatten.

Ren koppar i stora mängder är åtråvärda material. I avfallet finns cirka tio procent plutonium det vill säga 1 000 ton. Av detta är avsevärda mängder kvar även

Foto: Miles Goldstick

Huvudförhandling på Nacka Tingsrätt, Mark- och miljödomstolen, Nacka 24 oktober 2017.

efter 100 000 år. Att deponera detta i en från ytan tillgänglig gruvanläggning vars hållbarhet är baserad på gissningar, om än vetenskapliga, är ansvarslöst.”

Samtliga inkomna skrivelser och handlingar finns att läsa på nonuclear.se/archive.

SKB har i olika sammanhang sagt att de kommer att senast vid 2018 års utgång tillställa regeringen ett kompletterande underlag på det som Mark- och miljödomstolen var kritiska på och sa nej till, framför allt kopparkapselns långsiktiga hållbarhet.

1 juni skrev regeringen ett officiellt brev till SKB där de ger SKB tillfälle att senast 7 januari 2019:

- komplettera sin ansökan med anledning av MMD:s yttrande
- yttra sig över de skrivelser som inkommit/inkommer till regeringen/miljödepartementets prövning av ansökan
- yttra sig över SSM:s yttrande till regeringen på ansökan enligt kärntekniklagen.

SKB har begärt och fått förlängd svarstid till sista april 2019.

När kommer då regeringen att fatta beslut? Jag tror det kommer ta flera år. Våren 2018 tog riksdagen beslut om förbud för uranbrytning. Under debatten före beslutet framkom att Mp, S, V och C var överens redan för två år sedan men efter det har regeringen ”handlagt frågan”, låtit lagrådet med flera yttra sig, så det verkar ta tid.

Oskarshamns kommun där inkapslingsfabriken ska ligga har redan sagt ja, men Östhammar kommun där förvaret ska ligga, ska folkomrösta först. Nya regeringen kommer troligen så småningom tillfråga Östhammar kommun om deras ställningstagande. Sedan ordnas folkomröstningen och Östhammar ger regeringen besked kanske under 2019.

Därefter kan man gissa att regeringen tar god tid på sig innan de beslutar i frågan. Gissningsvis gör de det tidigast under 2020. Vid ett ja återförs ansökan till Mark- och miljödomstolen för att besluta om villkoren, vilka sedan i sin tur kan överklagas, – så den som lever får väl se när sista ordet är sagt! ●